

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

Hükümlünün Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılmasında Eşe ve Kadına Karşı İşlenen Suçların Etkisi

Av. Kerim Görkem GÖKKAYA*

Öz

İnfaz hukuku, hürriyeti bağlayıcı cezanın kesinleşmesiyle verilen cezanın infaz edilmesi işlemi başlar. Ancak hükümlü kesinleşen hapis cezasının tamamını ceza infaz kurumlarında geçirmez. Ülkemizde koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik gibi kurumlarla hükümlülere umut sağlamak ve iyi halli olup topluma adaptasyonu hedeflenmiştir. Hükümlülerin cezası belli şartlarda hiç kapalı kuruma girmeden açık kurumlarda infaz edilirken bazı şartlarda da kapalı kurumdan açık kuruma geçerek infaz edilmektedir. Hükümlünün işlediği suç ve başka birtakım koşullar hükümlünün kapalı kurumdan açık kuruma ayrılmasını etkilemektedir. Bu suçlardan olan eşe karşı işlenen suçlardan bazıları ve bu suçlar arasında sayılmayan kadına karşı işlenen suçlar nezdinde bir inceleme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler

İnfaz Hukuku, Açığa Ayrılma, Açık Cezaevleri, Kadına Karşı İşlenen Suçlar, Eşe Karşı İşlenen Suçlar

* Sakarya Üniversitesi Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Barosu, Avukat. av.gorkemgokkaya@gmail.com. ORCID: 0000-0002-0363-3431.

Bu makale hakem değerlendirmesinden geçmiştir.

Gönderilme Tarihi: 23 Ocak 2025 / Kabul Tarihi: 29 Ocak 2025.

ESKİŞEHİR BAR ASSOCIATION JOURNAL

The Impact of Crimes Committed Against Spouses and Women on The Assignment of Convicts to Open Penal Institutions

Abstract

Criminal enforcement law begins when the sentence for a liberty-restricting punishment becomes final. However, the convict does not serve the entirety of the final prison sentence in correctional institutions. In our country, institutions such as parole and probation are used to provide hope to convicts and to promote their good conduct and adaptation to society. Under certain conditions, the convict's sentence can be served in open institutions without entering a closed institution, while under other conditions, the convict may transfer from a closed institution to an open institution. The crime committed by the convict and other various factors influence the decision to transfer the convict from a closed institution to an open one. This study will examine certain crimes committed against spouses, as well as crimes committed against women that are not categorized as crimes against spouses.

Keywords

Criminal Law, Transition to Open Institutions, Open Prisons, Crimes Committed Against Women, Crimes Committed Against Spouses.

GİRİŞ

İnfaz hukuku, yıllarca maddi ceza hukuku içerisinde addedilmiştir. Ancak ceza hukukuyla ayrılmaz bir bütün olarak görülmekle birlikte maddi ceza hukukundan ve ceza muhakemesi hukukundan ayrılan bir hukuk dalıdır. İnfaz kelimesi Arapça kökenli olmakla beraber bir emir ve hükmün gereğini yerine getirmeyi ifade eder¹. İnfaz hukuku, hükümlünün hapis cezasının veya güvenlik tedbirinin kesinleşmesinden infaz kurumuna alınmasına, daha sonrasında bihakkın tahliyesine kadar geçen süreyle ilgilenen hukuk dalıdır. Diğer bir deyişle kesinleşen tüm ceza mahkumiyetlerinin yerine getirilmesi cezanın infazı olarak anlaşılmaktadır².

Hürriyeti bağlayıcı cezalar, Ortaçağ döneminde kilise hukukunun gelişmesiyle gündeme gelmiştir. İlk hapishane örneklerine 16.yy.da İngiltere’de Bridgwell şatosunda rastlamaktayız. Bridgwell’in hapishaneden ziyade çalışma evi olduğu bazı kaynaklarda zikredilmektedir³. 16.yy.ın sonlarına doğru ise “Zuchthaus” adı verilen Amsterdam’daki erkek cezaevi, hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı için dönüm noktası olmuştur. Topluluk cezaevi sistemi şeklinde işleyen bu yapı cezaevlerinin gelişiminde önemli rol oynamıştır. Daha sonrasında cezaevleri için çeşitli sistemler denenerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Türk toplumunda ise İslamiyet öncesi Türk toplumlarında göçebe bir yaşam sürülmesinden dolayı hapis cezası olamayacağı düşünülse de Hun ve Göktürk Devletlerinde hapis cezası uygulamalarına rastlanılmıştır⁴. İslamiyet’in kabulüyle İslam hukuku etkisine girilmiştir. Bu dönemde hürriyeti bağlayıcı cezalar ise sınırlı sayıda uygulanmaktadır. Ancak Tanzimat Fermanı sonrasında infaz alanında da gelişmeler yapılmış ve Batı uygulamaları ülkemize entegre edilmeye çalışılmıştır. Kanunnamelerin kabulü sonrası bedeni cezalar terk edilmiş ve 1840, 1851 ve 1858 yıllarında gerçekleştirilen düzenlemelerle beraber Osmanlı Devleti modern anlamda ilk

¹ Berrin Akbulut (Ed.), *İnfaz Hukuku*, Ankara, Adalet, 2.Baskı, 2023, s.23. Veli Özer Özbek, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Seçkin, 15.Baskı, 2022, s.29.

² Timur Demirbaş, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Seçkin, 9.Baskı, 2023, s.50.

³ Ali Turab Akman, *Türk İnfaz Hukukunda Kapalı Ceza Evlerinden Açık Ceza Evlerine Geçişe İlişkin Düzenlemelerin Cezaların Özel Önleme Amacının Sağlanması Bağlamında Değerlendirilmesi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022, 37.

⁴ Kadir Durkal, *Türk Ceza Hukuku’nda Hapis Cezalarının İnfazında Ceza İnfaz Kurumları*, Gaziantep, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021, 51.

hapishaneler ile tanışmaya başlamıştır⁵. Cumhuriyet dönemindeyse hukuk literatüründe köklü değişiklikler yapılmış ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (ETCK)⁶’nda infaz sistemiyle alakalı hükümler de düzenlenmiştir. Daha sonrasında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun (CİHK)⁷ yürürlüğe girmiştir. 2005 yılına kadar uzun bir süre mer’i olarak uygulanmış daha sonrasında Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK)⁸’a yerini bırakmıştır. CGTİHK’ne göre infaz kurumları, Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları, Açık Ceza İnfaz Kurumları, Çocuk Eğitimevleri şeklinde belirtilmiştir⁹. Kural, hapis cezasına mahkumiyetin kesinleşmesiyle, hükümlülerin kapalı infaz kurumuna alınmaları ve hapis cezasının belli bir kısmının kapalı kurumda geçirilmesinin ardından, diğer şartları da sağlaması halinde açık kuruma ayrılmasıdır. Ancak CGTİHK m. 14’te ve Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği’nde (ACİKAY)¹⁰ istisna olarak doğrudan açık kuruma alınacaklar düzenlenmiştir. Kapalı kurumdan açığa ayrılma için ise talepte bulunma, belli bir süre kapalı cezaevinde vakit geçirme, koşullu salıverilme tarihine belli bir süre kalması, iyi halli olma gibi kriterler aranmaktadır. Eşe karşı işlenen suçlar da koşullu salıverilme tarihine belli bir süre kalması konusunda gündeme gelmektedir. Eşe karşı işlenen suçların zikredilmesi ne kadar doğruysa da boşanan veya dini nikahlı eşlerin durumu, özellikle kadına karşı işlenen suçların genel hükümler uyarınca değerlendirilmesi büyük eksiklidir. Makalenin değerlendirmesi bu yönde olacaktır.

⁵ Mustafa Avcı, “Osmanlı İnfaz Hukukundaki Gelişmelere Genel Bir Bakış”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt 12, Sayı 3-4, Aralık 2004, s.154.

⁶ Eski Türk Ceza Kanunu (ETCK).

⁷ Cezaların İnfazı Hakkında Kanun (CİHK).

⁸ Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK).

⁹ Mehmet Emin Artuk – Mehmet Emin Alşahin, “Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Sayı 21, Ocak 2016, s.182.

¹⁰ Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği (ACİKAY).

A- AÇIK CEZA İNFAZ KURUMLARI

Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin kapalı yerde tutulmak suretiyle insanların serbest hayata hazırlanmasının mümkün olmadığı anlayışından ortaya çıkan, normal yaşama en uygun infaz kurumu karakterindedir¹¹. CGTİHK m. 14/1'deki ve ACİKAY m. 4/a'daki tanım doğrultusunda hükümlülerin kapalı kurumdaki kadar güvenli olmayan, firara karşı engelleri olmayan, hükümlünün iyileşmesi ve çalışmasının ön planda olduğu bir infaz kurumudur.

Açık ceza infaz kurumları 1950 Lahey Uluslararası Ceza Hukuku ve Cezaevi Kongresi'nde şu şekilde tanımlanmıştır; *"Açık kurumlar, firara engel olacak güvenlik tedbirler, duvarlar, kilitleri demir parmaklıklar gibi maddi engeller veya gece nöbetçileri mevcut olmayan kurumlardır"*¹². Bu tanımlamalara bakıldığında, hükümlünün topluma adapte olabilmesi adına sert bir kontrolün olmadığı, hükümlünün kendi inisiyatiflerinin olduğu ve sorumluluk alabildiği bir kurum düşünülmüştür.

Mevzuatımıza göre mahkumiyeti kesinleşen ve hükümlü haline gelen kişilerin ceza infaz kurumuna alınacağı zaman birtakım kriterlerin değerlendirilmesine göre ya doğrudan açık kuruma alınır ya da belli bir süre kapalı kurumda kaldıktan sonra geçiş suretiyle açık kuruma ayrılır. Kısaca bu hususlara değinildikten sonra eşe karşı işlenen suçların cezaların infazına nasıl bir etki yaptığını ve kadına karşı işlenen suçların eklenmemesi eksikliğini inceleyeceğiz.

1- Doğrudan Açık Kuruma Alınma

Mevzuatımıza göre mahkumiyeti kesinleşen ve hükümlü haline gelen kişilerin ceza infaz kurumuna alınması birtakım kriterlerin gerçekleşmesine göre değişmektedir. Kanunen ya doğrudan açık kuruma alınır ya da belli bir süre kapalı kurumda kaldıktan sonra geçiş suretiyle açık kuruma ayrılır. CGTİHK m. 14/2 ve ACİKAY m. 5'te bu hususlara değinilmiştir. Esasen 14.04.2020 tarihli 7242 sayılı Kanun değişikliğine kadar doğrudan açığa alınacak hükümlüler sadece yönetmelikte düzenlenmekteydi. Daha

¹¹ Güven Süslü, *Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlülük*, Ankara, Seçkin, 1.Baskı, 2016, s.200.

¹² Özbek, *op. cit.*, s.430.

sonrasında CGTİHK m. 14/2’de de hükme bağlanmıştır¹³. 7242 sayılı Kanun gerekçesine bakıldığında “açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya ilişkin yönetmeliğin kanuni dayanağı güçlendirilmektedir” denilmiştir.

Madde metni incelendiğinde kural olarak kasıtlı suçlardan toplam üç yıl veya daha az hapis cezasına mahkûm olanlar, taksirli suçlardan toplam beş yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm olanlar, Adli para cezası infaz sürecinde hapis cezasına çevrilenler, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu gereğince tazyik hapsine tabi tutulanlar doğrudan açık kuruma alınacaktır. Kanun lafzına dikkat edildiğinde de doğrudan açık kuruma geçecekler için alınmaları denilmişken, kapalı kurumdan açık kuruma geçecekler için ayrılma denilmiştir. Buradan anlaşılması gereken doğrudan açık kuruma alınacak hükümlüler için herhangi bir koşul aranmamaktadır. Örneğin, iyi hallilik veya talep olması şart değildir, bu işlem Cumhuriyet savcılığı tarafından re’sen icra edilir¹⁴.

Kasıtlı suçlardan 3 yıl veya daha az hapis cezasına mahkûm olan hükümlüler için bazı istisnalar bulunmaktadır. Bu istisnalar terör suçlarından mahkûm olanlar, örgüt suçlarından mahkûm olanlar, ikinci defa mükerrir olanlar ve koşullu salıverilme kararının geri alınması nedeniyle cezası aynen infaz edilenlerdir. Örnek vermek gerekirse TCK m. 105 kapsamında cinsel taciz suçundan 1 Yıl 8 Ay hapis cezası kesinleşen bir hükümlü, kasten işlenen bir suçtan 3 yıl veya daha az hapis cezasına mahkûm edilmesine rağmen cinsel dokunulmazlığa karşı bir suç işlemesi sebebiyle doğrudan açık kuruma alınmayacak, kapalı kurumda şartları sağlaması halinde açık kuruma ayrılacaktır.

Hemen belirtmek gerekir ki, madde metninde yazılı süre sınırlamaları toplam ceza şeklinde belirlenmektedir. Hapis cezaları belirlendikten sonra birden fazla hapis cezası kesinleşen hükümlülerin cezası CGTİHK m. 99 uyarınca toplanmaktadır. CGTİHK m. 107 düzenlenmesi ile koşullu salıverilme sürelerinin hesaplanması açısından cezaların toplanması gerekmektedir. Ceza hukukunda asıl olan; “kaç tane fiil varsa o kadar suç,

¹³ Çetin Arslan, Murat Kayaççiçek, *Açık Ceza İnfaz Kurumlarına ve Denetimli Serbestliğe Ayrılma*, Ankara, Adalet, 1.Baskı, 2023, s.28.

¹⁴ Feridun Yetgin, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Adalet, 5.Baskı, 2023, s.1203.

kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır” kuralıdır¹⁵. Ülkemizde kullanılan sisteme cezaların toplanılması sistemi denilmektedir.

2- Kapalı Kurumdan Açık Kuruma Ayrılma

Kural, hapis cezası mahkumiyeti kesinleşen hükümlünün cezasının belli bir kısmının kapalı kurumda infaz edilmesidir. Esasen doğrudan açık kuruma ayrılma istisnai bir düzenleme olup, ana kural cezanın kapalı kurumlarda infazıdır¹⁶. Doğrudan açığa alınacak hükümlülere ilişkin düzenlemeler hem CGTİHK’de hem de ACİKAY’de düzenlenmişken, kapalı kurumdan açık kuruma ayrılacak hükümlüler ACİKAY’de düzenlenmesi ile yetinilmiştir.

ACİKAY m. 6;

“Toplam (Değişik ibare:RG-22/2/2017-29987) cezaları on yıldan az olanlar bir ayını, on yıl ve yukarı olanlar ise onda birini kurumlarda infaz edip, iyi hâlli olan ve koşullu salıverilme tarihine yedi yıl veya daha az süre kalanlar;” şeklinde düzenleme ile genel kural belirlenmiştir.

2.1-Talepte bulunma

Her ne kadar ACİKAY m. 6 hükmünde talep koşulundan bahsedilmemişse de ACİKAY m. 10/1 *“Kapalı Kurumdan Açık Kuruma Ayrılma Kararı”* başlıklı maddede *“... hükümlülerin talepleri halinde...”* denilmesi sebebiyle talepte bulunma açık kuruma geçişte bir şart olarak sayılmaktadır. Ancak talep olmasa da ACİKAY m. 10/7 hükmüne göre hükümlüler *“re’sen”* açık kuruma gönderilebilmektedir. Bu hallerde hükümlüler, idare ve gözlem kurulunun alacağı karar ile Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından *re’sen* açık kuruma ayrılabilir¹⁷. Bu sebeple kural olarak talepte bulunulması gerekli, ancak bazı durumlarda *re’sen* de açığa ayrılma gerçekleştirilebilmektedir denilebilir.

¹⁵ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin, 20. Baskı, 2024, s.879; İrmak Koruculu, *Türk Ceza Hukukunda Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi*, Ankara, Seçkin, 1. Baskı, 2022, s.421.

¹⁶ Orhan Özdemir, *“7242 SAYILI KANUN SONRASI HÜKÜMLÜLERİN AÇIK CEZA İNFAZ KURUMLARINA AYRILMALARI”*, *Adalet Dergisi*, Sayı 67, Kasım 2021, s.386.

¹⁷ Kemal Mecit, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Adalet, 5. Baskı, 2023, s.353.

2.2-Süre Koşulu

Madde metnine göre toplam ceza 10 yılın altında ise 1 ayın, 10 yıl ve daha fazla ise 1/10'unun kapalı kurumda yerine getirilmesi zorunludur. Bahsedilen süreler toplam ceza üzerinden ve bihakkın tahliye tarihi esas alınarak hesaplanmaktadır¹⁸. Ancak açık kuruma geçişlerde bazı istisnalar bulunmaktadır. Erken iyileşme gösteren, suç tarihi 01.07.2016 öncesinde olanlar açısından bazı istisnalar öngörülmüştür. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik (GSHDY)¹⁹ m. 32/9 hükmünde hükümlülerin bazı şartları sağlaması halinde kapalı kurumdaki erken sürede açık kuruma ayrılabilmesi düzenlenmiştir. ACİKAY Geç. m. 1'de de bazı istisna suçlar haricinde 01.07.2016 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından bir ayrıma gidilmiştir. Madde metnine göre 01.07.2016 (bu tarih dahil olmak üzere) tarihinden önce işlenen suçlarda 5 yıldan az (5 yıl hariç) ceza alanlar, en fazla 3 gün içinde gözleme alınarak iyi halli oldukları tespit edilince açık kuruma geçiş hakkı kazanmaktadırlar²⁰.

2.3-İyi Halli Olmak

Süre ve talepte bulunma koşulunun dışında madde metninde hükümlünün iyi halli olması da aranmaktadır. Yönetmeliğin yanı sıra CGTİHK m. 14/3'te de yapılacak değerlendirmenin m. 89 uyarınca bir değerlendirme yapılacağı ifade edilmiştir. İyi hal kararı, CGTİHK m. 89 uyarınca idare ve gözlem kurulu kararıyla verilir. Koşullu salıverilmeyi de etkileyen bir karar olan iyi hal kararı, 14.04.2020 tarih ve 7242 sayılı Kanun değişikliği sonrası düzenleme ile kapsamlı şekilde hüküm altına alınmıştır.

Öncesinde iyi hal kavramından ne anlaşılması gerektiği ile ilgili kanunda bir açıklık bulunmadığı ve CGTİHK m. 48 hükmü göz önünde bulundurulduğunda disiplin cezası almamış olmanın iyi halli sayılmak bakımından yeterli kabul edilebileceği ifade edilmekteydi²¹. Ancak daha sonrasında kapsamlı düzenleme yapılarak gözlem-gelişim değerlendirme raporlarıyla objektif kriterler doğrultusunda geniş bir yelpazede

¹⁸ Arslan-Kayanççek, *op. cit.*, s.43.

¹⁹ Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik (GSHDY)

²⁰ Arslan-Kayanççek, *op. cit.*, s.49.

²¹ Özbek, *op. cit.*, s.383.

değerlendirilmektedir. Hükümlünün disiplin cezası alıp almaması iyi halli olmasını doğrudan etkileyen bir husustur. Nitekim hükümlünün kaldırılmamış disiplin cezası bulunması, iyi halli sayılmasına; dolayısıyla açık kuruma ayrılmasına engeldir²².

İdare ve gözlem kurulunun, iyi hal kararlarında geniş takdir yetkisi bulunmaktadır. Elbette kurulun bu yetkilerinin sınırını keyfilik teşkil etmektedir²³. Uygulamada hükümlünün iyi halli olmadığına dair verilen kararlarda servis ve değerlendirme puanlarının gereksiz olması ve subjektif kriterlere uyulmaması gibi problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Ancak bu tarz yaklaşımlar idari kurum olan CTE'nin keyfi tutumu olup, yargısal yollara başvurulduğundan iptal edilmektedir²⁴.

2.3-Koşullu Salıverilmeye Belli Bir Süre Kılması

Açığa ayrılma kriterleri arasında hükümlünün koşullu salıverilmesine belli bir süre kalması da şart olarak belirlenmiştir. ACİKAY m. 6/1-a'da genel kural olarak koşullu salıverilme tarihine 7 yıl kalmasından bahsedilmektedir. Kapalı kurumdan açık kuruma geçişte belli bir süre kapalı kurumda kalma şartı ile koşullu salıverilme tarihine belli süre kalması şartı birbirine ekleme şart olarak düşünülebilir. Koşullu salıverilme tarihine 7 yıl kalması şartı genel kuraldır. Koşullu salıverilme, suç işleyen ve hapis cezasına mahkûm edilen hükümlünün, hapis cezasının bir bölümünü infaz kurumunda, bir bölümünü de infaz kurumu dışında geçirmesine olanak sağlayan sistemdir²⁵. Birçok farklı şekilde isimlendirilmektedir. Şartla salıverme, şartlı tahliye, meşruten tahliye gibi farklı isimlerle de adlandırılmaktadır. İstisnai suçlar hariç koşullu salıverilme oranı ½'dir. Diğer bir deyişle bihakkın tahliyesi süresinin yarısında koşullu salıverilme tarihi ortaya çıkmaktadır. Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse, istisnai olmayan bir suçtan 10 yıl hapis cezası alan hükümlü 5 yılını ceza infaz kurumunda geçirdikten sonra iyi halli olması halinde koşullu salıverilebilecektir.

Bazı suç tipleri bakımından ceza infaz kurumlarında geçirilen sürenin artması istenilmektedir. Toplum vicdanı adı bir suçtan alınan ceza ile cinsel bir suçtan alınan cezanın miktarı aynı bile olsa cinsel suçtan alınan cezanın daha fazla süre kapalı kurumda

²² Arslan-Kayanççek, *op. cit.*, s.63.

²³ Arslan-Kayanççek, *op. cit.*, s.64.

²⁴ Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 13 Aralık 2024 Tarih ve E. 2023/7488, K. 2024/8436.

²⁵ M. Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Adalet, 11.Baskı, 2017, s.836.

kalması yönünde olduğundan bu şekilde bir ayırım yapılmıştır. Kanun koyucu ACİKAY 6/1-a maddesinden sonra b ve c bentlerinde koşullu salıverilme tarihine daha kısa süre kalmasını öngörmüş, böylelikle kurumda daha fazla süre geçirmesi düşünülmüştür.

Genel kuralın aksine ACİKAY m. 6/1-b’de müebbet hapis cezasına mahkûm olan hükümlülerin açık kuruma ayrılabilmesi için 7 yıl veya daha süre kalması şartı değil 5 yıl veya daha az süre kalması şartı öngörülmüştür. Ezcümle müebbet hapis cezası infazı çektirilen bir hükümlüye süre bakımından genel kural uygulanmamaktadır, bu hükümler özelinde süre, 5 yıl veya daha az süre kalması şartı aranmaktadır. Müebbet hapis cezası denildiğinde kişinin ömür boyu hapis cezası anlaşılrsa da bu cezaya mahkûm olan hükümlüler, iyi halli oldukları takdirde koşullu salıverilme hükümlerinden faydalanabilmektedirler²⁶.

ACİKAY m. 6/1-b hükmünde “iyi hal” ibaresinin yazılmaması sebebiyle müebbet hapis cezası alan hükümlülerle ilgili iyi halli olmasının istenip istenmeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Mezkûr düzenlemede iyi halli olmaktan bahsedilmemesi, bu durumda iyi hal aranmadığı anlamına gelmemektedir²⁷. Müebbet hapis cezasına mahkûm olan hükümlülerin açık kuruma ayrılmada iyi halli olmalarının gerekmediği yönünde görüşler de bulunmaktadır²⁸. Ancak ACİKAY m. 10’a göre açığa ayrılma belgelerinde iyi halli olduğunu gösterir belge olması istenildiğinden iyi hal madde metninde yazılmasa bile iyi halli olunması istenmektedir. Bu sebeple ACİKAY m. 6’da iyi hal ibaresi geçmese bile, ACİKAY m. 10 uyarınca açığa ayrılmada iyi halin arandığı aşikârdır.

ACİKAY m. 6/1-c hükmüne göre yüksek güvenlikli kapalı kurumda ya da kapalı kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde cezası infaz edilen hükümlülerin açığa ayrılabilmesi için toplam cezanın 1/3’ünü bahsedilen kurumlarda iyi halli olarak geçirmeleri ve koşullu salıverilme tarihine 3 yıl veya daha az süre kalması gerekmektedir²⁹.

²⁶ Mahmut Koca - İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin, 12.Baskı, 2019, s.568; Akbulut, *op. cit.*, s.331; Hakan Karakehya, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Adalet, 1.Baskı, 2022, s.296.

²⁷ Arslan-Kayanççek, *op. cit.*, s.58.

²⁸ Faruk Turhan – Abdurrahim Altıkat, “Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları”, *SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt 2, Sayı 2, 2012, s.20.

²⁹ Arslan-Kayanççek, *op. cit.*, s.58.

Bu sürelerin dışında ACİKAY m. 6/2'de düzenlenen süreler de bulunmaktadır. Bazı suç tipleri açısından farklı kurallar öngörülmüştür. Bu suçlardan hükümlü olanların açığa ayrılma şartları değerlendirilirken, bu özel düzenlemelerin göz önünde tutulması gerekir. ACİKAY m. 6/2 düzenlemesi “*Açık kurumlara ayrılabilmek için, ayrıca: ...*” şeklindeki düzenlemesiyle bu hususa vurgu yapmıştır.

ACİKAY m. 6/2-a'da “*5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 142, 148, 188 ve 190. Maddeleri ile mülga 765 sayılı Kanunun 403, 404, 491/3-4, 492, 494, 495, 496, 497, 498 ve 499 uncu mahkûm olanların koşullu salıverilme tarihine beş yıldan az süre kalması,*” şeklinde düzenleme ile TCK'de yazılı Nitelikli hırsızlık, yağma, nitelikli yağma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçlarını ve bunlara karşılık olan ETCK'de yazan uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi toplu kullanma veya başkasına verip alma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, nitelikli hırsızlık ve yağma suçlarından hüküm alan mahkûmların açık kuruma ayrılmalarında koşullu salıverilme tarihine 7 yıl veya daha az süre kalması şartını 5 yıldan az süre kalması şeklinde belirlenmiştir.

ACİKAY m. 6/2-c'de “*4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu, mülga 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun 14. maddesi ve 5237 sayılı Kanunun 221. maddesinden yararlananların koşullu salıverilme tarihine iki yıldan az süre kalması,*” şeklinde madde ihtiva edilmiştir. İlgili yönetmelik maddesinde, genel olarak etkin pişmanlıkla ilgili hükümleri içeren kanun ve maddelerden bahsedilmiş, etkin pişmanlıktan yararlanan hükümlülerin açık kuruma ayrılmaları için koşullu salıverilme tarihine 2 yıldan az süre kalması gerektiğini öngörülmüştür.

ACİKAY m. 6/2-ç'te “*Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması gerekir*” demek suretiyle etkin pişmanlıkta bulunmayan örgüt ve terör suçlarından hükümlülerin örgütten ayrıldıklarının tespit edilmesi halinde koşullu salıverilmesine 1 yıldan az süre kalmasıyla birlikte açık kuruma ayrılabilceği öngörülmüştür.

3- Eşe Karşı İşlenen Suçların İnfaza Etkisi

ACİKAY m. 6/2-b’de “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 102 ve 103. maddeleri ile eşe karşı işlenen 82/1-d, 86/3-a ve 96/2-b maddeleri ve mülga 765 sayılı Kanunun 414, 416/1, 418/1 maddeleri ile eşe karşı işlenen 449/1, 456 ve 457/1 maddelerinden mahkûm olanların koşullu salıverilme tarihine üç yıldan az süre kalması,” Demek suretiyle TCK’de suç sayılan cinsel saldırı ve çocuğun cinsel istismarı, eşe karşı işlenen kasten öldürme, kasten yaralama ve eziyet suçlarını; ayrıca ETCK’de bu suçlara karşılık gelen çocuğun cinsel istismarı, 15 yaşını doldurmuş kişiye karşı cinsel saldırı, mağdurda bir zarara veya ölüme yol açacak şekilde cinsel saldırı, eşe karşı kasten öldürme ve eşe karşı eziyet suçlarından ceza alan hükümlülerin cezasının infazında koşullu salıverilme tarihine 3 yıldan az süre kalması şartı ihtiva edilmiştir.

18.08.2016 tarihinde yönetmelikte yapılan değişiklikle eşe karşı işlenen kasten öldürme, kasten yaralama ve eziyet suçları kapsama alınmış ve eşe karşı işlenmesi halinde koşullu salıverilme süresine 7 yıl değil 3 yıldan az süre kalması öngörülmüştür. Ancak bu düzenlemenin yeterli olmadığı, günümüz koşullarına göre güncellenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bu hususta uluslararası anlaşmaların toplumumuza kazanımları ve kadının toplumdaki yerinin önemi açısından ayrı bir parantez açmak isabetli olacaktır. Ülkemizde kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin mevzuatın gelişmesinde belli bir tarihsel süreç bulunmaktadır. 20.y.y.ın sonlarında 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun³⁰ ile başlayan süreçte kusurlu eşe karşı birtakım tedbirler alınması öngörülmüştü. Daha sonrasında yaşanan ulusal ve uluslararası gelişmelerle kadına karşı şiddetin önlenmesi amaçlanmıştır. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) tarafından Türkiye aleyhine hükmedilen ilke kararlardan Opuz-Türkiye Kararı³¹ sonrasında İstanbul Sözleşmesi’ne vesile olmuştur. Zira AİHM’ in Opuz-Türkiye davasında üzerinde durduğu hususlardan yola çıkılarak 2011 yılında Avrupa Konseyi tarafından kadına yönelik şiddet konusunda özel olarak hazırlanan “İstanbul Sözleşmesi” olarak da bilinen “Kadına Yönelik Şiddet

³⁰ Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun (Mülga).

³¹ ECtHR, Opuz V. Turkey, App. No.33401/02, Judgement 09.06.2009, bkz.[https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22002-1449%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22002-1449%22])

ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” imzalanmıştır³².

Opuz-Türkiye kararı, Türkiye’deki yargı sisteminin cinsiyetçi ve ayrımcı olduğunu belirten ağır bir karardır. Birçok madde üzerinden ihlal kararı verilerek Türkiye’nin mahkumiyetiyle sonuçlanmıştır. Kısaca karardan bahsetmek gerekirse, başvuru ev içi şiddetin yetkililer ve toplum tarafından hoş görüldüğünü ve ev içi şiddetin faillerinin cezasız kaldığını iddia etmiş, bu bağlamda, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı’na yaptıkları sayısız cezai şikâyete rağmen, kendisini ve annesinin yaşamını ve esenliğini korumak için hiçbir koruyucu önlem alınmadığını belirtmiştir. Defalarca şikâyet etmesine rağmen bir sonuca varılmamış ve netice itibariyle başvurusunun annesi başvurusunun eşi tarafından öldürülmüştür. Bu sebeple birçok hakkın ve maddenin ihlal edildiği iddiasıyla İHAM’ye başvurulmuş, Mahkeme, devletin, Opuz’un yaşadığı şiddeti önlemek için etkin önlemler alınmadığını ve kadınları koruma yükümlülüğünün yerine getirilmediğini vurgulamıştır ve ihlal kararı verilmiştir. Bu karar Türkiye’deki kadın hakları için oldukça önemlidir. Karar tarihinden sonra ülkemizde kadına yönelik şiddetin önlenmesi için somut adımlar atılmaya başlanmıştır.

Yaşanan vahim olayların neticesinde aile içi şiddetin ve kadına yönelik şiddetin önemine binaen uluslararası alanda bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmış ve ortak hukuki metinler hazırlanmıştır. Ülkemizin de taraf olduğu bu sözleşmeler devletlere birtakım yükümlülükler yüklemiş, bu kapsamda iç hukukumuzda düzenlemeler yapılmış ve şiddetle mücadele noktasında iş birliği esasına dayalı çeşitli kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur³³. Örneğin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun³⁴ da bu düzenlemeler kapsamında 2012 yılında mevzuatımıza kazandırılmıştır. Ulusal mevzuatımızda ise Anayasa, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

³² Burçak Sevgi, “AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN OPUZ - TÜRKİYE KARARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER VE TÜRKİYEDE KADINA ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE ETKİLERİ”, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi* Cilt 5, Sayı 2, s.144.

³³Sefanur Didar Söylemez, “AİLE İÇİ ŞİDDET, KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER”, *Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi* Cilt 1, Sayı 1, Aralık 2022, s.92.

³⁴ Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.

(TMK)³⁵ ve TCK'de kadın erkek eşitliğini ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için gereken tedbirleri içeren bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Bazı sivil toplum örgütlerinin ve kadın topluluklarının önerileri ile kadın cinayetlerindeki gözle görülür artışın etkisi de bu şekilde düzenlemelerin ne denli gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadına karşı şiddet denildiğinde sadece fiziki şiddet anlaşılması gerekmektedir. 6284 Sayılı Kanun m. 2/1-d'de "şiddet" başlığı ile şiddetin ne olduğunu tanımlamıştır. Tanıma göre, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışa şiddet denilmiştir. 6284 Sayılı Kanun m. 2/1-b "ev içi şiddet" ve m. 2/1-ç "kadına karşı şiddet" başlıklarıyla şiddet tanımını ayrıca da vurgulamıştır. Buradan anlaşılması gereken sadece fiziki değil, cinsel psikolojik, ekonomik her türlü şiddetin önlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bu doğrultuda sadece kadın cinayetleri açısından değil cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçun mağduru olan, şiddete maruz kalan birçok kadın açısından da önemli sayılabilecek lehe değişiklikler yapılmıştır. Örneğin 08.07.2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanun değişikliği ile eşe karşı işlenen suçlarda "boşandığı eşe" ibaresi de eklenerek sadece resmi evlilik birliğinde olan kadınların değil, boşanmış olup da bu tür eylemlere maruz kalan kadınlara yönelik korumacı bir politika uygulanmıştır. TCK'de ise eş kavramının tanımı yapılmamıştır³⁶. Bu sebeple Türk Medeni Kanunu kapsamındaki eş tanımından faydalanılmaktadır.

ACIKAY m. 6/2-b bendinde "eşe" ibaresi kullanıldığı için "boşandığı eşe" ya da "dini nikahlı eşe" karşı bu suça uyan eylemleri gerçekleştiren ve ceza alan hükümlüler, açık kuruma ayrılımda koşullu salıverilme tarihine 3 yıldan az süre kalması şartına değil genel kural olan 7 yıldan az süre kalması şartına tabidir. Bu hususla alakalı ilgili

³⁵ Türk Medeni Kanunu

³⁶ Zeynep Büşra Korkmaz, "Türk Ceza Hukukunda Eşe Karşı Cinsel Saldırı Suçu", *Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, Ocak 2024, s.29.

yönetmeliğin eksik kaldığı ve TCK değişikliği doğrultusunda değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Yalnızca “eşe”, “boşandığı eşe”, “dini nikahlı eşe” ibaresi açısından değil, “kadına karşı” ibaresiyle ilgili de TCK’de ve çeşitli kanunlarda değişiklikler yapılmıştır. 27.05.2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanun değişikliği ile bazı suçlarda “kadına karşı” ibaresi ile, suçun kadına karşı işlenmesi nitelikli hal olarak belirlenmiştir. Bu olumlu gelişmelerin gerekli olduğu fakat yeterli olmadığı kanaatindeyiz.

Hemen belirtmek gerekir ki, ACİKAY bu konuda yetersiz kalmıştır. Eşe karşı işlenen suçların işbu ACİKAY m. 6/2-b bendinin devamına, “*kadına karşı işlenen 82/1-f, 86/2-2.cümle, 94/1-2.cümle, 96/1-2.cümle, 106/1-2.cümle*” şeklinde ekleme yapılarak güncelliğini koruyacağı ve bu doğrultuda kadına karşı şiddetin önlenmesi adına caydırıcılığı arttıracığı, bu şekilde yararlı ve yerinde bir değişiklik olacağı inancındayız. ACİKAY’de yalnızca eşe karşı işlenen suç vurgulanmış olup, pozitif ayrımcılık dikkate alınarak kadınlara karşı işlenen suçlardan bahsedilmemesi eksikliklerdir. Gelişen toplum koşulları ve günden güne suç mağduru olan kadınlar dikkate alınarak ACİKAY’de gerekli düzenlemelerin yapılması elzem hale gelmiştir.

SONUÇ

İnsanlık tarihi boyunca insanlığın doğumuyla var olan suç kavramı, insan var oldukça da devam edecektir. Her halükârda suç karşılığı olarak ceza atfedilmesine şahit olunmasa da suç karşılığı ceza atfedildiğinde peşi sıra cezanın yerine getirilmesi gündeme gelmektedir. Cezaların infazı konusunda eski çağlardan beri değişik yöntemler denenmiş ve modern dönemde hürriyeti bağlayıcı cezalar ön plana çıkmıştır. Cumhuriyet’in ilanı sonrasında da Cumhurbaşkanı Atatürk’ün çabaları ile cezaevleri ve infaz alanına önem verilmiştir.

Açığa ayrılma konusunda hem kanun hem yönetmeliğin uygulanmasında yaşanan problemler ülkemizde infiale yol açmaktadır. Özellikle pandemi döneminde 5275 sayılı CGTİHK Geç. m. 9 ile açık kurumlardaki hükümlülerin özel izinli sayılması ve bu durumun yıllarca uygulanması, açık kurumdan izinli ayrılan hükümlülerin haberlere konu olan, tekrar suça karıştığı iddiaları hatıra geldiğinde infaz kurumlarının işlerliği karmaşa

yaratmaktadır. Birçok hükümlünün izinli olarak dışarı salınmasının ardından eşini öldürdüğü haberleri halen daha gündemdedir.

ACİKAY'de eşe karşı işlenen suçların hükümlünün yatarında etkisi bulunmasıyla birlikte eksik kaldığını belirtmek gerekir. En son değişikliğin yapıldığı 2016 yılından itibaren birçok kadın cinayetleri gerçekleşmiş, sadece eş değil, boşanmış eşe karşı ve kadına karşı cinayetler had safhaya ulaşmıştır. Konuyla alakalı TCK'de bazı suçların nitelikli hallerinde değişiklikler yapılmış ancak ACİKAY bu değişimlere ayak uyduramamıştır. Eşe karşı işlenen yaralama suçunun kapalı kurumda yatma süresi, eski eşe karşı işlenen yaralama suçundan daha ağırdır. Ancak toplum nezdinde bunun bir ayrıma tabi tutulmadığı görülmektedir. Günümüz şartları dikkate alındığında mevzuatın da güncel tutulması gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Akbulut, Berrin (Ed.), *İnfaz Hukuku*, Ankara, Adalet, 2.Baskı, 2023.

Akman, Ali Turab, *Türk İnfaz Hukukunda Kapalı Ceza Evlerinden Açık Ceza Evlerine Geçişe İlişkin Düzenlemelerin Cezaların Özel Önleme Amacının Sağlanması Bağlamında Değerlendirilmesi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Arslan, Çetin, Kayaççiçek, Murat, *Açık Ceza İnfaz Kurumlarına ve Denetimli Serbestliğe Ayrılma*, Ankara, Adalet, 1.Baskı, 2023.

Artuk, M. Emin vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Adalet, 11.Baskı, 2017.

Artuk, M. Emin, Alşahin, M. Emin, “Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Sayı 21, Ocak 2016, 297-338.

Avcı, Mustafa, “Osmanlı İnfaz Hukukundaki Gelişmelere Genel Bir Bakış”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 3-4, Aralık 2004, 87-159.

Demirbaş, Timur, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Seçkin, 9.Baskı, 2023.

Durkal, Kadir, *Türk Ceza Hukuku'nda Hapis Cezalarının İnfazında Ceza İnfaz Kurumları*, Gaziantep, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Faruk Turhan – Abdurrahim Altıkat, “Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları”, *SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2012, 1-46.

Karakehya, Hakan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Adalet, 1.Baskı, 2022.

Koca Mahmut, Üzülmöz, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin, 12.Baskı, 2019.

Korkmaz, Zeynep Büşra, “Türk Ceza Hukukunda Eşe Karşı Cinsel Saldırı Suçu”,
Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt 1, Sayı 1, Ocak 2024, 27-
51.

Koruculu, İrmak, *Türk Ceza Hukukunda Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi*,
Ankara, Seçkin, 1.Baskı, 2022.

Mecit, Kemal, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Adalet, 5.Baskı, 2023

Özbek, Veli Özer, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Seçkin, 15.Baskı, 2022.

Özdemir, Orhan, “7242 Sayılı Kanun Sonrası Hükümlülerin Açık Ceza İnfaz
Kurumlarına Ayrılmaları”, *Adalet Dergisi*, Sayı 67, Kasım 2021, 379-410.

Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin, 20.Baskı, 2024.

Burçak Sevgi, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Opuz - Türkiye Kararına İlişkin
Değerlendirmeler Ve Türkiyede Kadına Şiddetin Önlenmesine Etkileri”, *Dicle
Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2,
Aralık 2021, 115-151.

Söylemez, Sefanur Didar, “Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet Ve 6284 Sayılı Kanun
Kapsamında Koruyucu Ve Önleyici Tedbirler”, *Bayburt Üniversitesi Adalet
Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, Aralık 2022, 91-151.

Süslü, Güven, *Ceza İnfaz Kurumlarında Hükümlülük*, Ankara, Seçkin, 1.Baskı, 2016.

Yetgin, Feridun, *İnfaz Hukuku*, Ankara, Adalet, 5.Baskı, 2023.